

Dekrétum 1. c. C pontjában szabályoz és büntetni rendel. Jelen Határozat egy példányát a bemutatástól számított 24 órán belül továbbítani kell a Katonai Ügyésznek.

Securitate Bűnügyi Nyomozóhatóság
S.k. Mircea Oana főhadnagy

Tudomásul vettem jelen határozat tartalmát.

A mai napon, 1957. március 15-én.

Vádlott,

S.k. Gheorghe Maier

ANDJM, fond Procuratura Militară Târgu-Mureș, dosar 314, 65-67. f. Géppel írt román nyelvű dokumentum magyar fordítása.

64.

Az RMP Magyar Autonóm Tartományi pártbizottság javaslata az 1848-as székely mártírokról való megemlékezésről

Marosvásárhely, 1957. március 6.

Az 1848-as polgári-demokratikus forradalom leverése után Magyarországon és Erdélyben bevezették a Habsburg terrorista rendszert. E rendszer ellen 1851 és 1854 között egy titkos mozgalom szerveződött, amely annak ellenére, hogy polgári-nemesi jelleggel bírt, a Habsburg elnyomás ellen harcolt. A mozgalom a székely megyékből indult és kiterjedt egész Erdélyre és Magyarországra is.

A Török János által vezetett titkos mozgalom a lakosság elnyomása ellen, valamint az intézményekbe kihelyezett osztrák hivatalnokok és általában az egész rendszer terrorja ellen küzdött. A szervezet célul tűzte ki, hogy pénzt és fegyvert fog szerezni, megszervez egy titkos hadsereget, és hogy ebbe a mozgalomba bevonja az összes erdélyi nemzetiséget. A mozgalom célja a Habsburg uralom megdöntése és a Habsburg elnyomás alól való felszabadulás elérése volt.

Egy Bíró nevezetű nemes árulása folytán a Habsburg-kormány felfedte az összeesküvést, 49 embert letaróztattak és a nagyszebeni ítélőszékre vittek. A mozgalom vezetőit, a marosvásárhelyi Református Kollégium tanárát Török Jánost, a nemesi származású Gálfy Mihályt és Horváth Károly ügyvédet halálra ítélték. A többi letartóztatottat 10 és 15 év közötti börtönbüntetésre ítélték.

1854. március 10-én a három halálraítéltet felakasztották azon a marosvásárhelyi réten, amely ma a Székely Vértanúk nevet viseli. A hatóság mindennemű tiltása ellenére a lakosság folyamatosan gondozta a vértanúk sírját, és 1875-ben a sírok fölé egy emlékművet állított. 1875 és 1918 között Marosvásárhelyen hagyománnyá vált, hogy a vértanúk sírjainál virágokat helyezzenek el, és hogy a tanuló ifjúság megemlékező ünnepségeket szervezzen az emlékműnél. A burzsoá-kizsákmányoló rendszer ideje alatt megtiltották a hivatalos megemlékezéseket, mégis a fiatalság minden évben virágkoszorút helyezett a sírokra. Hazánk

felszabadítása után az emlékművet restaurálták. 1954-ben, az áldozatok kivégzésének 100 éves évfordulóján az emlékművet kerítéssel vették körül. Az *Utunk* 1954. március 12-i 12. számában egy cikket is közölt az esemény 100. évfordulója alkalmából. Attól az évtől a tanuló ifjúság minden évben elhelyezi a virágkoszorúját az emlékműnél anélkül, hogy megemlékezést tartanának.

Figyelembe véve, hogy a tanuló ifjúság, a helyi értelmiségiek egy része és a marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Intézet képviselője felkérték Farczady Elek elvtársat, a Bolyai Múzeum igazgatóját,¹³ hogy vasárnap 11 órától a megemlékező ünnepségek alkalmával tartson egy előadást, a következőket javasoljuk:

Az Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetemen valamint néhány középiskolában március 9-én a tanórák befejezése után szervezzünk megemlékező ülészakokat. Azt is javasoljuk továbbá, hogy vasárnap, 11 órai kezdettel helyezzünk el virágkoszorúkat a székely mártírok emlékművénél, és hogy a városi néptanács végrehajtó bizottságának egy tagja tartson egy rövid beszédet. A megemlékezés hasznos lesz az együttélő nemzetiségek barátságának elmélyítésében. Abban az esetben, ha a megemlékezést nem hagyják jóvá, kérjük, értesítsenek, hogy az egyetemisták körében elvégezhesük az ide vonatkozó politikai munkát.

Első titkár: Csupor Lajos

ANDJM, fond 1134, dos. 181/1957, 37-38. f. Géppel írt román nyelvű irat magyar fordítása.

65.

Az RMP Magyar Autonóm Tartományi pártbizottság jelentése a szükséges nemzetiségpolitikai intézkedésekről¹⁴

Marosvásárhely, 1957. március 7.

a.) A vezetőkáderek helyes nemzeti és társadalmi összetétele, a milícia, katonai parancsnokság, Belügyminisztérium (BM), Törvényszék, Ügyészség és más állami és gazdasági szervek keretében.

b.) A szakmai iskoláknál egyes magyar nyelvű osztályok létesítése.

c.) A haladó hagyományok és helyi műemlékek ápolása.

b.) A vezetőkáderek helyes nemzeti és társadalmi összetétele a milícia, katonai parancsnokság, Belügyminisztérium, Ügyészség és más állami és gazdasági szervek keretében.

A tartományi pártbizottság az Adminisztratív Osztálya révén, az utóbbi időkben behatóan foglalkozott a párt nemzetiségi politikájának helyes alkalmazásával az államigazgatási és államvédelmi apparátus keretein belül. Az állambiztonság és

13 Farczady Elek (1890–1974), történész, 1951–61 között a Bolyai Dokumentációs Könyvtár (ma Teleki Téka) igazgatója.

14 A jelentés magyar nyelven készült; a fogalmazási hibákat megőriztük, csupán az ékezeteket javítottuk ki az olvashatóság kedvéért.